

De weg naar kostprijsbeheersing

De daling van inkomens in de melkveehouderij vormde voor het Productschap Zuivel de directe aanleiding voor het opzetten van het Lagekostenbedrijf en het High-techbedrijf op de Waiboerhoeve in Lelystad.

Michel de Haan,
Sjoerd Bokma

Niet alleen de inkomensdaling, ook het toekomstbeeld voor de melkveehouderij baarde zorgen. Gelet op de Europese en mondiale markthervormingen was er de verwachting dat de neerwaartse spiraal door zou zetten. De belangrijkste doelstelling van de bedrijven was daarom het halen van een zeer lage kostprijs. In september 1997 is het Lagekostenbedrijf geopend, een jaar later ging het High-techbedrijf van start.

Opzet en doelen Lagekostenbedrijf

Bij de opzet van het Lagekostenbedrijf is uitgegaan van een gemiddeld gezinsbedrijf. Destijds (1998) betekende dat een quotum van 400.000 kg melk. Verder was zelfvoorziening voor ruwvoer het uitgangspunt. Dit past bij een intensiteit van 12.500 kg melk per hectare. Daarom is gekozen voor een bedrijfsomvang van 32 hectare. Omdat het bedrijf representatief moest blijven, is het de laatste jaren enigszins gegroeid in quotum en oppervlakte.

De hoofddoelstelling van het Lagekostenbedrijf was om een kostprijs te realiseren van maximaal 0,34 euro per kg melk, exclusief quotumkosten, maar inclusief (berekende) kosten voor eigen arbeid en vermogen.

Beperking van de hoeveelheid arbeid was een belangrijke nevendoelelstelling. De gemiddelde arbeidstijd moest 50 uur per week bedragen. Een andere nevendoelelstelling was een lage krachtvoergift; maximaal 16 kg per 100 kg melk. Als laatste was het voldoen aan de strengste normen van de mestwetgeving een doel van het Lagekostenbedrijf (tot 2004: MINAS; vanaf 2004: normen van 2009). Met het oog op de kosten was het motto van het Lagekostenbedrijf 'sober en simpel'. Dit betekende weinig jongvee, veel weidegang, voorraadvoeding en goedkope productiemiddelen.

Opzet en doelen High-techbedrijf

Het High-techbedrijf had ook een kostprijs van maximaal 0,34 euro per kg melk en een arbeidsinput van gemiddeld maximaal 50 uur als doelstellingen. De strategie om dit te bereiken was echter een heel andere: een hoge melkproductie per arbeidskracht en per koe door verregaande mechanisatie en automatisering. Het bedrijf beschikte over een melkquotum van 800.000 kg en, om de grondkosten te beperken, over 35 ha land. Het bedrijf had 1 melkrobot, waarbij een hoge melkproductie (ca 10.000 kg per koe) noodzakelijk was. De koeien stonden jaarrond in de ruim opgezette stal en er was veel aandacht voor koecomfort en diergezondheid. Het landwerk was uitbesteed, het voeren gebeurde automatisch. De laatste jaren kwam de focus van het onderzoek op het High-techbedrijf meer te liggen op het ontwikkelen en toepassen van technische en managementinnovaties.

Gerealiseerde doelen

Het Lagekostenbedrijf heeft de beoogde kostprijs in de meeste jaren gehaald. De arbeidsdoelstelling is steeds dicht genaderd en de normen van het mestbeleid zijn altijd gehaald. Het High-techbedrijf had moeite met het halen van de kostprijsdoelstelling. Dit kwam vooral door het inpassen van technische innovaties, die in eerste instantie vaak gepaard gingen met aanpassingsproblemen. Door de hoge automatiseringsgraad kon het High-techbedrijf de arbeidsdoelstelling gemakkelijk halen.

Foto: ASG

Figuur 1

Verloop maandelijks inkomen (totaal gezin en vanuit bedrijf) en gezinsbestedingen vanaf 1987 tot en met 1999 (bedragen in Nederlandse gulden)

Bron: LEI

